

УДК 81'373. 621.3.34

DOI <https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXIII-14>

ЛІНГВІСТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПЕРЕКЛАДУ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДИРЕКТИВ

Ріба-Гринишин Оксана

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філології та перекладу
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID: 0000-0002-7579-0903

Млиниська Іванна

магістр кафедри філології та перекладу
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
ORCID ID: 0009-0002-6332-1605

Стаття присвячена аналізу лінгвістичних передумов перекладу європейської директиви, яка регулює внутрішній ринок електроенергії Європейського Союзу. Метою дослідження є аналіз лінгвістичних та синтаксичних особливостей Directive (EU) 2019/944, які визначають адекватність та еквівалентність перекладу міжнародних нормативних актів, зокрема у сфері електротехнічної та юридичної термінології.

*У фокусі наукової розвідки перебуває електротехнічна та юридична термінологія, спрямована на гармонізацію законодавства України з *acquis* ЄС. Розглядається специфіка юридичного дискурсу: стандартизовані мовні конструкції, складні синтаксичні структури, номіналізація та використання технічної термінології, які забезпечують однозначність у трактуванні нормативних документів.*

Процес інтеграції українського та європейського законодавства потребує якісного перекладу документів, які регламентують ключові аспекти міжнародної співпраці. У дослідженні наголошено на важливості електротехнічної термінології, що охоплює такі категорії, як технічні терміни, енергетичні концепції, правові терміни з технічним контекстом, а також загальні терміни. Акцентовано на термінології як важливому елементі тексту директив, яка, функціонуючи у поєднанні з загальноживаною лексикою, забезпечує уніфікацію знань для спільного європейського ринку. Підкреслено важливість правильного відтворення термінологічного змісту міжнародних документів, особливо у сфері електроенергетики, де помилки можуть спричинити значні правові, технічні та економічні наслідки.

У ході дослідження виявлено, що електротехнічна та юридична термінологія тісно переплітаються, оскільки сучасні електротехнічні технології мають глобальний характер і вимагають чіткого регулювання на правовому рівні. Переклад міжнародних документів має спиратися на сучасні методи, такі як розробка глосаріїв термінів, залучення цифрових інструментів для аналізу текстів та інтеграція юридичного і технічного дискурсів. Дослідження закладає основу для подальших наукових розвідок у сфері юридичного і технічного перекладу в умовах євроінтеграції України.

Ключові слова: термін, термінологія, переклад, директива, лінгвістичні особливості.

Riba-Hrynyshyn Oksana

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Philology and Translation
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Mlynyska Ivanna

Master's Student at the Department of Philology and Translation
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

LINGUISTIC PREREQUISITES FOR THE TRANSLATION OF ELECTROTECHNICAL AND LEGAL TERMINOLOGY OF EUROPEAN DIRECTIVES

The article analyses the linguistic prerequisites for the translation of a European directive regulating the internal electricity market of the European Union. The aim of the study is to analyse the linguistic and syntactic features of Directive (EU) 2019/944 that determine the adequacy and equivalence of the translation of international regulations, in particular in the field of electrical and legal terminology.

The research focuses on electrical and legal terminology aimed at harmonising Ukrainian legislation with the EU acquis. The specifics of legal discourse are considered: standardised language constructions, complex syntactic structures, nominalisation and use of technical terminology, which ensure unambiguous interpretation of regulatory documents.

The process of integration of Ukrainian and European legislation requires high-quality translation of documents regulating key aspects of international cooperation. The study emphasises the importance of electrical terminology, which includes such categories as technical terms, energy concepts, legal terms with technical context, and general terms. The emphasis is placed on terminology as an important element of the text of the directives, which, functioning in conjunction with common vocabulary, ensures the unification of knowledge for the European common market. The author emphasises the importance of correct reproduction of the terminological content of international documents, especially in the electricity sector, where errors can have significant legal, technical and economic consequences.

The study found that electrical engineering and legal terminology are closely intertwined, as modern electrical engineering technologies are global in nature and require clear regulation at the legal level. The translation of international documents should rely on modern methods, such as the development of glossaries of terms, the use of digital tools for text analysis, and the integration of legal and technical discourses. The study lays the foundation for further research in the field of legal and technical translation in the context of Ukraine's European integration.

Key words: *term, terminology, translation, directive, linguistic features.*

Вступ. Переклад міжнародних документів відіграє ключову роль у реалізації євроінтеграційної реформи, яка набуває особливого значення у зв'язку з наданням Україні статусу країни-кандидата на членство в Європейському Союзі. Процес гармонізації національного законодавства з нормативними актами ЄС потребує не лише юридичної адаптації, а й високоякісного професійного перекладу текстів, які містять спеціалізовану термінологію.

На особливу увагу заслуговує електротехнічна термінологія, що лежить в основі нормативних актів, які регулюють енергетичну політику, технічні стандарти та взаємодію на міжнародному ринку. Неточності або помилки в перекладі можуть спричинити значні правові, технічні й економічні наслідки, а також ускладнити виконання директив і стандартів ЄС.

Кабінет Міністрів України регулює щорічний процес розроблення орієнтовного плану перекладу актів *acquis* ЄС, зокрема таких, як Директива (ЄС) 2019/944 з метою адаптації

правових та технічних норм до національних реалій та забезпечення правової точності і мовної узгодженості. Згідно з постановою № 451 від 2 травня 2023 р. «Порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції» пропозиції до орієнтовного плану подаються Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України ініціаторами перекладу до 1 липня щороку [3].

У рамках цього процесу забезпечується адекватний та еквівалентний письмовий виклад українською мовою тексту акта *acquis ЕС* та англійською мовою тексту акта законодавства України.

Відбувається також термінологічна перевірка – встановлення відповідності, доречності застосування термінів у перекладі актів *acquis ЕС* та актів законодавства України на основі дво- або тримовних глосаріїв термінів *acquis ЕС*, що вживаються в актах *acquis ЕС* та актах законодавства України у відповідних сферах [3].

Завдяки активній діяльності сучасних лінгвістів і науковців термінологія міжнародних документів досліджується дедалі глибше. Наукові праці спрямовані на ґрунтовний аналіз термінологічної специфіки перекладу, виявлення структурно-семантичних особливостей та розробку підходів до уніфікації термінів.

Об'єктом нашого дослідження була Directive (EU) 2019/944, яка регулює внутрішній ринок електроенергії в Європейському Союзі і є прикладом міжнародного документа, в якому електротехнічна термінологія відіграє визначальну роль. Цей текст має складну синтаксичну структуру, що поєднує юридичні, технічні й економічні терміни.

Значний внесок у дослідження саме електротехнічної термінології в міжнародних документах зробили Т. Панько, З. Куделько, Н. Цимбал, В. Наконечна, О. Карабан, Л. Харчук, М. Осадча, Я. Грищенко, І. Сидоренко, О. Лукашук, О. Селіванова, Л. Ярова, О. Лях, Л. Козак та інші.

Аналізована європейська документація охоплює різноманітні категорії електротехнічної термінології, які мають важливе значення для регулювання енергетичних процесів і технічних стандартів:

- технічні терміни, які стосуються назв обладнання, матеріалів і технологічних процесів, наприклад: *transformer, circuit breaker, photovoltaic cell*;
- енергетичні терміни, які охоплюють концепції, пов'язані з генерацією, розподілом і споживанням електроенергії, наприклад: *capacity, load balancing, renewable energy, smart grid*;
- правові терміни з технічним контекстом, що поєднують технічний зміст із правовими аспектами, наприклад: *market participant, grid operator, balancing service provider*;
- загальнені терміни, що стосуються загальних концепцій і підходів, наприклад: *energy transition, demand response*.

Метою статті є аналіз лінгвістичних та синтаксичних особливостей **Directive (EU) 2019/944**, які впливають на адекватність та еквівалентність перекладу міжнародних нормативних актів, зокрема у сфері електротехнічної та юридичної термінології.

Результати та дискусії. У ході проведеного дослідження вдалося визначити кілька фундаментальних положень, які мають принципове значення для розуміння досліджуваної теми і дозволяють не лише систематизувати здобуті результати, але й створити надійне підґрунтя для формування подальших висновків та розробки практичних рекомендацій щодо перекладу міжнародних документів. Їх окреслення та обґрунтування забезпечує глибше осмислення досліджуваної проблеми й сприяє досягненню поставлених цілей.

1. Електротехнічна та юридична термінологія тісно переплітаються в міжнародних директивах, оскільки сучасні електротехнічні технології мають глобальний характер і вимагають чіткого регулювання на правовому рівні. Міжнародні нормативні акти, такі як директиви Європейського Союзу, стандарти Міжнародної електротехнічної комісії (IEC) чи Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), часто включають як технічні, так і правові терміни для регулювання стандартів безпеки, якості продукції та екологічної відповідності.

2. Юридичні норми формулюють вимоги до інструкцій, маркування та сертифікації електротехнічної продукції.

Технічне право регулює правові відносини, пов'язані з використанням, розробкою, експлуатацією та регулюванням технічних систем, технологій і об'єктів. Це міждисциплінарна сфера, що охоплює аспекти технічної діяльності, стандартизації, безпеки та захисту прав учасників технічних процесів. **Технічне право** об'єднує юридичні та технічні аспекти для створення нормативного середовища, яке враховує специфіку електротехнологій і забезпечує їхнє ефективне використання.

Д. Смерницький визначає технічне право як міжгалузевий інститут права, який поєднує норми профільюючих галузей права (фундаментальних) та спеціальних галузей права – адміністративного, цивільного, фінансового, господарського, а також комплексних галузей права – інформаційного, підприємницького тощо [5, с. 10].

З огляду на це у нашому дослідженні ми не акцентуємо увагу на розмежуванні цих двох термінологій, а аналізуємо їх як взаємодоповнюючі складові частини, інтегровані у структуру директив.

3. Термінологія є ключовим, але не єдиним шаром лексики європейських директив. Вона функціонує у взаємодії із загальноновживаною лексикою, і в аналізованих спеціальних текстах можна семантично відокремити загальноновживані слова від фахових. Основою такого розмежування є зв'язок термінів і загальноновживаних слів із різними поняттями: терміни завжди пов'язані зі спеціальними поняттями, тоді як загальноновживані слова співвідносяться з неспеціалізованими поняттями [6, с. 46]. За словами О.М. Іващишина, термін здатний виражати термінологічне значення у спеціальному дискурсі та нетермінологічне або частково термінологічне значення у неспеціалізованому дискурсі [2].

Термін функціонує в межах термінології, яка інтегрується в загальнономовну систему понять і набуває значення лише як елемент певної терміносистеми [1, с. 67]. Терміни будь-якої науки реалізуються переважно у фахових текстах, що відображають професійну мову, включаючи її лексичні, морфологічні та синтаксичні особливості. Такі тексти складаються з логічно структурованої сукупності термінологічних і загальноновживаних лексичних одиниць і виконують важливу мовно-комунікативну функцію [4, с. 103].

Directive (EU) 2019/944 є яскравим прикладом фахових електротехнічних текстів, насичених багатокомпонентними термінами. Це зумовлено високою складністю технологічних процесів, які потребують точного опису для забезпечення однозначності сприйняття інформації різними сторонами. Багатокомпонентні терміни дозволяють чітко визначити специфіку певного процесу, обладнання чи технології, забезпечуючи їхню класифікацію відповідно до загальноєвропейських стандартів.

Такі терміни не лише передають технічну інформацію, але й сприяють уніфікації знань, що особливо важливо для інтеграції країни у спільний європейський ринок. Крім того, термінологія відображає багатовекторність галузі електротехніки, яка охоплює технічні, економічні та правові аспекти, формуючи основу для впровадження нових стандартів і директив у сфері енергетики (*balancing service provider, electricity market participant, renewable energy capacity, grid stability*). Таким чином, розвиток електротехнічної термінології є не

лише науково-технічним, а й стратегічним питанням, яке сприяє ефективній міжнародній співпраці.

4. Синтаксичні особливості *Directive (EU) 2019/944* відіграють ключову роль у забезпеченні точності та однозначності трактування положень цього нормативного акта. Як і інші документи Європейського Союзу, ця директива вирізняється складною синтаксичною структурою, яка відповідає високим стандартам юридичної та технічної мови. Використання формалізованих конструкцій, чітко визначених логічних зв'язків і структурованих переліків сприяє уніфікації тексту для його ефективного застосування в усіх країнах-членах ЄС. Такий підхід до побудови фахового тексту дозволяє не лише детально регламентувати вимоги, але й уникнути двозначностей у тлумаченні положень директиви, що є надзвичайно важливим у сфері енергетики та електротехніки.

Member States shall ensure that customers are entitled to a contract with their electricity service provider that specifies the rights and obligations of the parties, including transparent information on applicable prices, tariffs, and terms and conditions.

In order to promote energy efficiency, Member States shall ensure the removal of incentives in transmission and distribution tariffs that are detrimental to the overall efficiency of the electricity system.

Customers shall be entitled to receive all relevant consumption data and shall have the right to access the data concerning their own consumption in an easily understandable format and in a manner that ensures the confidentiality and security of the data [7].

Важливо зазначити, що, окрім використання спеціалізованої технічної термінології (*transmission system operator, smart metering systems, demand response, balancing service provider, renewable energy capacity, grid stability, congestion management, load balancing, energy storage system, frequency containment reserve, cross-border electricity trading, voltage control*), яка відповідає предмету регулювання, що описує функціонування енергетичного сектору, лінгвістичні особливості тексту *Directive (EU) 2019/944* відображають специфіку юридичного дискурсу (*member states, balancing service provider, network code, Third Party Access (TPA), transparency obligations*), який поєднує однозначність формулювань:

- використання стандартизованих мовних конструкцій забезпечує чіткість і зрозумілість зобов'язань, прав і дозволів, наприклад, модальні дієслова *shall* для позначення обов'язковості, *may* для дозволу чи можливості;
- складні синтаксичні структури (довгі, багаторівневі речення) деталізують положення та враховують усі можливі аспекти у преамбулі;
- номіналізація підкреслює формальність і нейтральність викладу (наприклад, *the provision of services* замість *to provide services*), додаючи тексту точності та узагальненості;
- уніфікована структура речень забезпечує однозначне сприйняття нормативних положень, наприклад, використовуються такі типові фрази, як: *Member States shall ensure that..., It is required that...;*
- формалізовані засоби зв'язку між частинами тексту (численні переліки, пункти, підпункти) сприяють структурованості та логічності викладу.

Ці синтаксичні особливості відображають високий рівень стандартизації юридичних текстів ЄС і забезпечують їхню адаптивність для застосування в різних правових системах країн-членів.

5. Для забезпечення високоякісного перекладу директив необхідний міждисциплінарний підхід, який поєднує знання в галузі лінгвістики, права та електротехніки. Юридичні тексти вимагають не лише еквівалентного перекладу, а й розуміння правових механізмів, які вони описують. Наприклад, поняття *balancing service provider* або *grid stability* стосуються

одночасно технічних і правових аспектів функціонування енергетичної системи, що вимагає компетенції в обох сферах.

Сучасні перекладацькі технології значно можуть полегшити роботу над текстами директив. Використання таких інструментів, як **САТ-програми** (Computer-Assisted Translation), забезпечує послідовність у перекладі термінології завдяки створенню баз даних та глосаріїв. Наприклад, **SDL Trados** або **MemoQ** дозволяють зберігати попередні переклади та автоматично пропонувати варіанти для схожих сегментів тексту.

Додатково корпусні менеджери, такі як **Sketch Engine** або **AntConc**, допомагають перекладачам аналізувати частотність і контексти використання термінів у великих обсягах текстів, ґрунтовніше пояснювати специфіку термінів у конкретному правовому або технічному контексті.

Висновки. Вивчення структурних і лінгвістичних особливостей Directive (EU) 2019/944 дозволяє глибше зрозуміти вимоги до перекладу подібних текстів і визначити ключові проблеми, пов'язані з термінологічною точністю та стилістичною відповідністю. Дослідження є фундаментальним кроком у гармонізації правового поля України з ЄС, забезпечуючи основу для подальшої інтеграції та розвитку науково-практичної бази перекладацької діяльності. Отримані висновки слугуватимуть основою для аналізу перекладу електротехнічної та юридичної термінології в контексті даної Директиви.

Література:

1. Дудок Р.І. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 358 с.
2. Іващишин О.М. Англійські термінологічні словосполучення у текстах з проблем техногенного впливу на довкілля : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2007. 20 с.
3. Про затвердження Порядку здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 451. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-p#n13>.
4. Ріба-Гринишин О.М. Типологія лексичних одиниць німецькомовного науково-технічного тексту з нафтової промисловості. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія «Філологія. Мовознавство»*. 2013. Вип. 207. Т. 219. С. 102–104.
5. Смерницький Д. Технічне право: міжгалузевий інститут права. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2021. № 2 (47). Р. 10–14.
6. Янковець О.В. Англійська прикордонна термінологія: структурно-семантичний, когнітивний і функціональний аспекти : дис. ... докт. філософії за спеціальністю 035 «Філологія». Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Львівський національний університет імені Івана Франка. Чернівці ; Львів, 2021. 316 с.
7. Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

References:

1. Dudok, R.I. (2009). Problema znachennia ta smyslu termina v humanitarnykh naukakh. Lviv: Vydavnychy tsestr LNU imeni Ivana Franka. [in Ukrainian].
2. Ivashchyn, O.M. (2007). Anhliiski terminolohichni slovospoluchennia u tekstakh z problem tekhnogennoho vplyvu na dovkillia: Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04. Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. [in Ukrainian].
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023, May 2). Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia perekladu na ukraïnsku movu aktiv Yevropeiskoho Soiuzu *acquis communautaire* ta na anhliïsku movu aktiv zakonodavstva Ukrainy, poviazanykh z vykonanniam zoboviazan Ukrainy u sferi yevropeiskoi intehtatsii:

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 travnia 2023 r. № 451. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-p#n13>. [in Ukrainian].

4. Riba-Hrynyshyn, O.M. (2013). Typolohiia leksychnykh odynyt nymetskomovnoho naukovo-tekhnichnoho tekstu z naftovoi promyslovosti. Naukovi pratsi. Seriia: Filolohiia. Movoznavstvo, (207), T. 219, 102–104. [in Ukrainian].

5. Smernytskyi, D. (2021). Tekhnichne pravo: mizhhaluzevyi instytut prava. Jurnalul juridic national: teorie și practică, 2(47), 10–14. [in Ukrainian].

6. Yankovets, O.V. (2021). Anhliiska prykordonna terminolohiia: Strukturno-semantychnyi, kohnityvnyi i funktsionalnyi aspekty: Dys. ... doktora filosofii za spetsialnistiu 035 – Filolohiia. Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha; Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. [in Ukrainian].

7. Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>. [in English].